

ODBORNÁ TERMINOLOGIE PRO OBLAST PREVENCE KRIMINALITY

- **Delikvence** – pojem s širším obsahem, než je „kriminalita“, neboť označuje činnost porušující nejen právní, ale i společenské, tedy širší normy; činný a přestupky, které nejsou trestné. Takové jednání se vztahuje i na děti a mladistvé, kteří se tak stávají delikventy.
- **Drogová kriminalita** – trestná činnost spojená s držením, výrobou, nakládáním omamných a psychotropních látek, nedovoleným pěstováním, šířením toxikomanie, apod. (dle trestního zákoníku, zákon č. 40/ 2009 Sb.). Koncepčním opatřením pro řešení drogové kriminality je Národní strategie protidrogové politiky.
- **Index kriminality** – základní ukazatel míry trestné činnosti, respektive počet spáchaných trestných činů za zvolené časové období na daném území, přepočítané na 10 tis. obyvatel
- **Kriminalita** - je úhrn činů uvedených v trestním zákoníku obvykle popisovaných podle prostoru, času, rozsahu, struktury a pohybu. V obecném slova smyslu je to zločinnost, tedy společenský jev, kterým se rozumí souhrn trestné činnosti.
- **Kriminogenní faktory** - rizikové činitele, vyvolávají, usnadňují i podporují páchaní trestných činů
objektivní – například ekonomika, geografické podmínky, kultura, urbanistické prostředí, apod.
subjektivní – osobnostní indispozice jedince
- **Kyberšikana** – zneužití informačních a komunikačních technologií, zejména mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu. Jedná se o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem. Kyberšikana má ze své podstaty mnohem větší dosah, než šikana tváří v tvář. Klíčové rysy: anonymita (oběť často není schopna identifikovat agresora), neomezený čas (útoky probíhají rychleji, než v realitě, bez přestávek, kdykoliv), libovolné místo (útok může být proveden odkudkoli), proměna profilu agresora i oběti (útočník nemusí být fyzicky, psychicky či sociálně zdatný, podmínkou provedení útoku „kybergramotnost“).
- **Obecná kriminalita** – zahrnuje širokou škálu trestných činů, v rámci kategorií: *násilná a mravnostní trestná činnost, majetková trestná činnost* (zejména krádeže a vloupání), ale také např. nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů, šíření toxikomanie, apod. součástí obecné kriminality není hospodářská trestná činnost.
- **Phishing** - je podvodná technika, kterou řadíme do internetové kriminality, používaná na Internetu k získávání citlivých údajů (hesla, čísla kreditních karet apod.) v elektronické komunikaci. K nalákání důvěřivé veřejnosti komunikace předstírá, že pochází z populárních sociálních sítí, aukčních webů, on-line platebních portálů, úřadů státní správy nebo od IT administrátorů.
- **Přestupek** - delikventní jednání s nižším stupněm závažnosti, než je trestný čin
- **Recidivista** - osoba, která se opakovaně dopouští trestné činnosti stejné povahy
- **Sociálně patologické jevy** - označení pro jevy a druhy chování, které nejsou v souladu s morálními, sociálními či právními normami. Toto konkrétní chování reprezentuje určitý typ deviací nebo úchylek a je ve společnosti považováno za pohoršující, nemorální, provokující, špatné a nebezpečné, např.: *závislosti (alkohol, drogy, počítače, mobilní telefony, workoholismus), vandalismus, krádeže, vraždy, znásilnění, sexuální aberace (odchylky), záškoláctví, konfabulismus (lhaní), šikana, týrání, zanedbávání, zneužívání, prostituce, poruchy chování zapříčiněné duševní poruchou, apod.*
- **Sociální inkluze** – vyšší stupeň integrace postižených nebo znevýhodněných jedinců do společnosti a jejich institucí. Jedná se zejména o: *občany se zdravotními handicapy, příslušníci etnických a kulturních menšin, uprchlíci a přistěhovalci, osoby dočasně vyloučené ze společnosti, např. propuštění vězňů, mladiství delikventi, apod.*

ODBORNÁ TERMINOLOGIE PRO OBLAST PREVENCE KRIMINALITY

- **Sociální vyloučení** – dotýká se občanů, kteří mají ztížený přístup k institucím a službám, jsou vyloučeni ze společenských sítí a nemají dostatek vertikálních kontaktů mimo *sociálně vyloučenou lokalitu*. Základní charakteristikou sociálního vyloučení, propadu na sociální dno, je nahromadění důvodů, které vedou k životní krizi s těmito průvodními jevy: např. *ztráta zaměstnání, platební neschopnost, problémy s bydlením, problémy dětí ve škole, nemoci*, apod., které lidé zpravidla nedokáží vyřešit bez cizí pomoci. Přítomnost sociálně vyloučených lokalit bývá často hodnoceno jako významný kriminogenní faktor.
- **Speciální výslechová místnost** – specializované pracoviště Policie ČR určené pro řešení trestné činnosti páchané na dětech a dětmi (nebo jiné zvlášť zranitelné oběti). Místnost se odlišuje od tradiční policejní kanceláře, aby nutný pobyt dětí byl co nejméně traumatizující. Vedení výslechu v takové místnosti usnadní vyšetřovatelům kontakt s dítětem a zejména chrání dítě před sekundární viktimizací.
- **Šikanování** – způsob chování umožňující většinou v bezprostřední komunikaci fyzickým a psychickým týráním druhých získat nad nimi pocit převahy, moci či určité výhody. Jde o jednání agresivní, často nezákonné (např. *trestný čin omezování osobní svobody, vydírání, vzbuzení důvodné obavy, loupež, ublížení na zdraví, poškozování cizí věci, znásilnění či pohlavní zneužívání*), ale trpěné a mnohdy podporované určitou skupinou. Podhoubí šikany je v osobnostních rysech týrajícího i jeho oběti.
- **Trestný čin** - jedná se počinání nebezpečné pro společnost, o protiprávní skutek, který *trestní zákon* (č. 40/2009 Sb.) označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti. V trestním zákoně je uvedeno téměř 200 trestných činů, např. *proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti majetku, trestné činy hospodářské, proti životnímu prostředí* a další.
- **Vandalismus** - svévolné poškozování a ničení veřejného i soukromého majetku či podobných statků, které nepřinášejí pachateli žádné materiální obohacení a pro které pachatel zpravidla nemá žádný motiv - většinou tak koná jen pro vlastní potěšení či pro potřebu odreagovat se. Často k němu dochází pod vlivem alkoholu nebo drog. Příklady vandalismu: *graffiti na veřejných plochách a dopravních prostředcích, demolování veřejných objektů či městského mobiliáře (lavičky, telefonní automaty, zastávky, výlohy, sochy, náhrobky, značky,...), poškozování soukromého majetku (zvonky, poštovní schránky, ploty,...)*.
- **Viktimnost** – predispozice člověka stát se obětí trestného činu – soubor osobnostních předpokladů a vnějších okolností ohrožujících jedince, který se pak snadněji stává obětí trestného činu. *Sekundární viktimizace* – proces, během něhož se oběť trestného činu, poté co o něm referují média nebo probíhá výslech, stane opakovaně obětí – tentokrát trpí psychicky.